

40-lecie wyboru
Karola Wojtyły
na Papieża

Czy pontyfikat Jana Pawła II zmienił świat?

*Konferencja pod Patronatem Narodowym
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy
w Stulecie Odzyskania Niepodległości*

Organizator

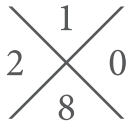
Centrum Myśli
Jana Pawła II

Instytucja Kultury
m.st. Warszawy

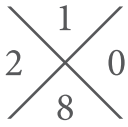

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

*Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu Kultura – Interwencje 2018*

- s. 4 Program konferencji
- s. 5 Znaczenie pontyfikatu dla religijności katolickiej
dr hab. Paweł Skibiński
- s. 6 Znaczenie pontyfikatu dla Europy Zachodniej
prof. Pablo Pérez López
- s. 7 Znaczenie pontyfikatu dla Europy Wschodniej
dr Andrzej Grajewski
- s. 8 Znaczenie pontyfikatu dla Polski
prof. Jan Żaryn
- s. 9 Znaczenie pontyfikatu dla Azji
ks. prof. Jan Mikrut
- s. 10 Znaczenie pontyfikatu dla Afryki
o. Joseph Ritho Mwaniki
- s. 11 Znaczenie pontyfikatu dla Indii
o. Ajay Nelson D'Silva SJ
- s. 12 Znaczenie pontyfikatu dla Ameryki Łacińskiej
ks. dr hab. Tomasz Szyszka SVD
- s. 13 Dziedzictwo Jana Pawła II. 40 rocznica wyboru na papieża
Debata

Program konferencji

10:00

Powitanie gości

Michał Senk, dyrektor Centrum Myśli Jana Pawła II

Panel 1

10:15–12:00

Znaczenie pontyfikatu Jana Pawła II dla Polski i Europy

1. Znaczenie pontyfikatu dla religijności katolickiej

dr hab. Paweł Skibiński

2. Znaczenie pontyfikatu dla Europy Zachodniej

prof. Pablo Pérez López

3. Znaczenie pontyfikatu dla Europy Wschodniej

dr Andrzej Grajewski

4. Znaczenie pontyfikatu dla Polski

prof. Jan Żaryn

Dyskusja

Przerwa kawowa

Panel 2

12:30–14:30

Znaczenie pontyfikatu Jana Pawła II dla świata

1. Znaczenie pontyfikatu dla Azji

ks. prof. Jan Mikrut

2. Znaczenie pontyfikatu dla Afryki

o. Joseph Ritho Mwaniki

3. Znaczenie pontyfikatu dla Indii

o. Ajay Nelson D'Silva SJ

4. Znaczenie pontyfikatu dla Ameryki Łacińskiej

ks. dr hab. Tomasz Szyszka SVD

Dyskusja

Przerwa lunchowa

Tego samego dnia zapraszamy do Centrum Myśli Jana Pawła II przy ul. Foksal 11 na godz. 18.00, gdzie odbędzie się debata otwarta pt.

Dziedzictwo Jana Pawła II. 40 rocznica wyboru na papieża

W debacie wezmą udział:

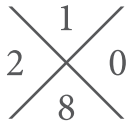
ks. prof. Robert Skrzypczak

prof. Krzysztof Koehler

dr Paweł Kowal

Prowadzenie:

dr hab. Paweł Skibiński

Znaczenie pontyfikatu dla religijności katolickiej

dr hab. Paweł Skibiński

W XX w. i XXI w. religijność katolicka zyskała jednego powszechnie rozpoznawalnego świętego czczonego w skali globalnej – św. Jana Pawła II. Dołączył on do grona świętych papieży czczonych przez Kościół katolicki.

Papież Polak wprowadził kilka zasadniczych zmian w religijności katolickiej. Przede wszystkim rozpoczął rozpowszechnienie nowych kultów o uniwersalnym zasięgu, takich jak kult Miłosierdzia Bożego oraz kult Matki Boskiej Fatimskiej jako nowe formy kultu maryjnego.

Pontyfikat Jana Pawła II charakteryzował się wielką liczbą beatyfikacji i kanonizacji. Liczba osób wyniesionych na ołtarze przez Wojtyłę była większa niż liczba kanonizowanych i beatyfikowanych w czasie wszystkich poprzednich pontyfikatów od Soboru Trydenckiego. Polityka beatyfikacji i kanonizacji Jana Pawła II skupiała się na kilku grupach osób, do których możemy zaliczyć męczenników, osoby mu współczesne, świętych z każdej szerokości geograficznej. Ponadto papież wyniósł na ołtarze wielu świeckich.

Również pontyfikat Jana Pawła II propagował i rozpowszechniał tradycyjne formy pobożności takie jak modlitwa różańcowa. Warto podkreślić, że Wojtyła rozwinął ją o tajemnice światła. Innym sposobem promowanym przez papieża były pielgrzymki, szczególnie do sanktuariów maryjnych.

Inną cechą wyróżniającą Polaka było propagowanie wielkich przedsięwzięć duszpasterskich, do których zaliczamy Światowe Dni Młodzieży, Światowe Spotkania Rodzin oraz regularne wizyty papieskie w odległych zakątkach globu.

Konkludując, możemy powiedzieć, że katolicyzm po św. Janie Pawle II jest odmienny niż dawniej, ale kontynuuje żywą tradycję.

Dr hab. Paweł Skibiński – Historyk, ekspert Centrum Myśli Jana Pawła II, wykładowca UW, były dyrektor Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, autor kilkunastu artykułów naukowych na temat pontyfikatu (najnowsze: Kard. Karol Wojtyła a opozycja, IPN, „Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)”, IPN, w druku; Jan Paweł II a komunizm., w: „Polskie wizje i oceny komunizmu po 1939 r. (cz. II)”, IPN, 2017).

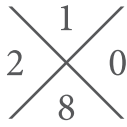

Znaczenie pontyfikatu dla Europy Zachodniej

prof. Pablo Pérez López

Jan Paweł II rozpoczął swój pontyfikat w chwili, kiedy Europa Zachodnia wydawała się konsolidować swoją świeckość oraz próbowała pogodzić demokrację z socjalizmem jako sposobem na wspólne życie z supermocarstwami Zimnej Wojny. To nie była koncepcja nowego Papieża, który zaproponował alternatywną wizję i plany. Z tego dialogu, z wydarzeń lat 80-tych, pojawił się nowy czas dla Europy.

Prof. Pablo Pérez López – historyk, szef departamentu historii najnowszej w Uniwersytecie Nawarry, znawca historii najnowszej Hiszpanii i Francji, naukowo podejmuje m.in. temat historycznych konsekwencji pierwszej dekady pontyfikatu.

Znaczenie pontyfikatu dla Europy Wschodniej

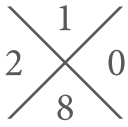
dr Andrzej Grajewski

Wybór Jana Pawła II był szokiem dla władz komunistycznych. Od początku na Kremlu zorientowano się, że ten pontyfikat stanowi wielkie zagrożenie dla całego systemu. Analitycy radzieccy w dokumencie rozesłanym do wszystkich stolic Bloku Wschodniego w październiku 1978 r. trafnie przewidywali, że od tej pory negocjacje przedstawicieli krajów socjalistycznych ze Stolicą Apostolską będą trudniejsze, ponieważ na czele Kościoła „stanął biskup dobrze znający realia socjalistycznego państwa”.

W homilii wygłoszonej na Wzgórzu Lecha w Gnieźnie (3. 06. 1979 r.) podczas pierwszej pielgrzymki, Jan Paweł II zarysował kontury swego słowiańskiego programu, nawiązującego do idei wielonarodowej Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zdefiniował się wówczas jako Papież Słowianin. Temu programowi będzie wierny przez cały pontyfikat, broniąc praw ludzi wierzących na całym świecie, a szczególnie w Europie Wschodniej. Jedno z centralnych miejsc w działaniach Jana Pawła II wobec krajów komunistycznych zajmowała troska o wiernych Kościoła greckokatolickiego na Ukrainie, zlikwidowanego w 1946 r. Jego wiernych w ramach stalinowskiego cesaropapizmu inkorporowano do Patriarchatu Moskiewskiego. Problem grekokatolików dotyczył nie tylko obszarów Galicji Wschodniej, ale i Zakarpacia oraz Czechosłowacji i Rumunii. Jan Paweł II w marcu 1980 r. zwołał do Rzymu Synod Kościoła greckokatolickiego w którym wzięli udział wszyscy ukraińscy biskupi żyjący na emigracji. Wybrany został wówczas następca sędziwego kard. Josyfa Slipyja, arcybiskup Myrosław Lubacziwskyj, opiekun ukraińskiej diaspory w Kanadzie. Obrona praw Kościoła greckokatolickiego była jednym z ważnych rysów polityki wschodniej Stolicy Apostolskiej do końca pontyfikatu Jana Pawła II.

Nauczanie społeczne Jana Pawła II w centrum którego znalazła się obrona godności każdego człowieka, zostało szybko podchwyczone przez opozycję w Europie Wschodniej, która w osobie papieża znalazła swego duchowego patrona. Jednocześnie w krajach, gdzie władze szczególnie ograniczyły prawa ludzi wierzących, a więc w Czechosłowacji, Rumunii, na Węgrzech, powstały liczne nieformalne środowiska religijne, skupione wokół święconych tajnie biskupów. Powstające z czasem struktury, nazywane także Kościołem podziemnym, znalazły w ten sposób naturalnego partnera, a często i sojusznika w opozycji politycznej, co występowało m.in. w przypadku czechosłowackiej Karty 77.

Dr Andrzej Grajewski – historyk, pionier badań nad zamachem w 1981 r., przygotowujący rozprawę na temat polityki wschodniej Jana Pawła II.

Znaczenie pontyfikatu dla Polski

prof. Jan Żaryn

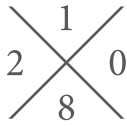
Znaczenie Jana Pawła II dla Polski jest złożone, papież cieszył się niemal od początku światowym autorytetem, który – ze wspomnianym wyżej podejściem – rozbijał porządek jałtański, mający także przemożny wpływ na nasz kraj. Pontyfikat Jana Pawła II miał decydujące znaczenie dla procesu kruszenia się porządku powstałego po 1945 r., choć z pewnością nie był jedynym czynnikiem, wywołującym jego kryzys (inne to np. trwałe zmiany globalnego układu międzynarodowego, czy głęboki ekonomiczny kryzys Związku Sowieckiego).

Warto również podkreślić dynamizm Jana Pawła II, potrafił on rozmawiać z człowiekiem oraz z naturalnymi wspólnotami tworzonymi przez ludzi, niezależnie od kontaktów podtrzymywanych przez Stolicę Apostolską z państwami – miało to szczególne znaczenie dla społeczeństw zniewolonych przez reżimy komunistyczne, które starały się nie zezwolić na swobodny rozwój swych obywateli.

Kluczem do zrozumienia Jana Pawła II i jego znaczenia dla Polski są jego pielgrzymki z lat 1979, 1983, 1987 oraz 1991. Najważniejszą z nich była ta pierwsza – była prawdziwym przełomem świadomościowym. Wraz z poprzedzającym ją o rok wyborem Polaka na Stolicę Piotrową sprawiła, że – jak to słusznie określił prof. Marcin Król – Polacy „się policzyli”. Społeczeństwo zdobyło o sobie wiedzę, wbrew celowemu działaniu komunistów obliczonemu na jego atomizację i zakłamanie rzeczywistości. Dotychczas pozbawione możliwości publicznego mówienia własnym głosem usłyszało ten głos w papieskich homiliach. To zmieniło stan umysłu znacznej części narodu – można powiedzieć nastąpiła odnowa narodowej wspólnoty. Wpłynęła ona również wydatnie na „Solidarność”.

Wszystkie trzy pielgrzymki papieskie okresu istnienia komunizmu w Polsce – gdy papież wyraził, zarówno wobec sprawujących w Polsce władzę komunistów, jak i całego świata realny głos narodu. W ten sposób dopełniał dzieło zapoczątkowane przez prymasa Wyszyńskiego, będącego świadkiem tej pielgrzymki. Prowadziło to do przezwyciężenia przez Polaków mentalnego niewolnictwa narzucanego nam przez komunistów, uzależnionych od Kremla.

Prof. Jan Żaryn – historyk XX w., wykładowca UKSW i autor jednej z dwu syntez dotyczących dziejów Kościoła w PRL (Dzieje Kościoła katolickiego w Polsce (1944–1989), 2003), znawca kontekstów polskich pontyfikatu Jana Pawła II, członek Rady Wydawniczej Pro Memoria kard. S. Wyszyńskiego pod auspicjami kard. K. Nycza i prymasa abp. W. Polaka.

Znaczenie pontyfikatu dla Azji

ks. prof. Jan Mikrut

Jan Paweł II odwiedził wielokrotnie kontynent azjatycki. Jego pierwsza wizyta miała miejsce w 1981, a ostatnia w 2002 r. w Azerbejdżanie. Szczególnie bliskie były polskiemu papieżowi wspólnoty katolickie w Kazachstanie, katolicy zesłani przez władze radzieckie w latach 1939-1945. Podróże apostolskie i wygłaszane na świecie nauki papieża Jan Pawła II oraz dzieło miłosierdzia Matki Teresy i siostr są znane i cenione.

Ważnym elementem pontyfikatu papieża Polaka był dialog międzyreligijny z religiami Wschodu oraz ewangelizacja Azji. Chrystianizacja kontynentu azjatyckiego była i jest nadal bardzo dynamiczna. W ciągu kilku lat większość biskupów pochodziła z ludności autochtonicznej. Powołania wzrastały w Indiach, Indonezji, Korei, Wietnamie, Tajlandii, podczas gdy w Malezji i Pakistanie było ich brak. Ludzie świeccy zyskali większą rolę, szczególnie, jako katecheci. Nawrócenia były liczne wśród emigrantów, którzy doświadczyli komunizmu, jak również wśród Chińczyków z Tajwanu i wśród wietnamskich uchodźców na południu kraju. Katolików przybywa niemal dwukrotnie szybciej niż ogółu ludności, mają miejsce nawrócenia i chrzty w wieku dorosłym. Seminaria duchowne w postkomunistycznym Wietnamie, w Korei, na Filipinach są pełne młodych ludzi.

W homilii na rozpoczęcie Synodu Biskupów 19 kwietnia 1998 Jan Paweł II mówił o celach synodu: Jak głosić Chrystusa i świadczyć o Nim wobec mieszkańców kontynentu azjatyckiego? Jak dawać świadectwo Chrystusowi ukrzyżowanemu i zmartwychwstałemu na progu roku 2000? Jak głosić Chrystusa w kontekście hinduizmu, buddyzmu, szintoizmu i tych wszystkich kierunków myśli i życia, które zakorzeniły się w Azji, zanim przyszła tam Ewangelia.

Bardzo ważnym wyzwaniem podczas pontyfikatu Jana Pawła II była kwestia komunizmu na kontynencie azjatyckim. Komunizm był gigantycznym wyzwaniem, gdyż na początku jego pontyfikatu prawie połowa ludności Azji znajdowała się pod rządami komunistycznymi. Chiny z ponad miliardem ludzi, Wietnam z 50 milionami, Korea Północna z 15 milionami, Kambodża z 8 milionami, Laos z 3 milionami, Mongolia z 2 milionami, Afganistan z 20 milionami i Tybet były nadal rządzone przez reżimy komunistyczne. Solidarność papieża pochodzącego również z komunistycznego kraju z katolikami kontynentu azjatyckiego miała różne formy.

O. Prof. Jan Mikrut SJ – historyk, wykładowca Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie, znawca dziejów Kościoła katolickiego w kontekście totalitaryzmów.

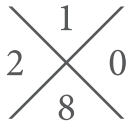

Znaczenie pontyfikatu dla Afryki

o. Joseph Ritho Mwaniki

Celem tego referatu jest zgłębienie i zbadanie istotnej roli pełnionej przez Papieża Jana Pawła II w ożywianiu młodego Kościoła w Afryce poprzez nawiązywanie do marzenia Św. Daniela Comboni o odrodzeniu Afryki przez Afrykanów. Objęcie tronu papieskiego w trudnym momencie, kiedy większość krajów afrykańskich leczyło rany z imperialnego kolonializmu i tworzyło swoje własne tożsamości narodowe, spowodowało, że młody polski papież uczynił swoim obowiązkiem ożywienie młodego Kościoła i sprawienie, że jego wyznawcy odkryją moc Ducha Świętego w celu transformacji kontynentu jako Ewangelii Chrystusa. W celu zbadania roli pełnionej przez polskiego papieża, ten referat skupia się na dwóch głównych wydarzeniach dotyczących Afryki w czasie jego pontyfikatu. Pierwszy z nich stanowią liczne podróże apostolskie do Afryki pomiędzy 1980 a 2000 rokiem. Drugi dotyczy historycznego wydarzenia, czyli Synodu biskupów z 1994 poświęconego Afryce jako tematowi przewodniemu. Przedstawiając podejście historyczne i analityczne, ten referat przedstawia krytyczne spojrzenie na liczne podróże apostolskie do Afryki, skupiając się na głównych kwestiach i rozważaniach podjętych przez papieża dotyczących Afryki. W drugiej części referatu bada rolę papieża w odradzaniu Afryki poprzez zwołanie Specjalnego Synodu dla Afryki w 1994 roku. Główną kwestią jest czy Jan Paweł II odniósł sukces w swoich wysiłkach stworzenia Kościoła Afrykańskiego i jego wyznawców ponownie odkrywających ich własną tożsamość. To co jest wyjątkowego w tym papieżu to nie jego sukces czy niepowodzenie w jego misji, ale oryginalność jego stylu ożywienia Afryki, który był pełen chrześcijańskiego i braterskiego humanizmu dla Kościoła w Afryce, jak również dla Afrykanów.

O. Joseph Ritho Mwaniki IMC – historyk Kościoła, wykładowca Tangaza University w Nairobi, związany z Papieskim Uniwersytetem Gregoriańskim, specjalista w zakresie zagadnień Kościoła katolickiego w Afryce.

Znaczenie pontyfikatu dla Indii

o. Ajay Nelson D'Silva SJ

Jan Paweł II przykładął dużą wagę do utrzymywania relacji pomiędzy Watykanem a Indiami. W setkach przesłań, które wygłosił na temat relacji międzynarodowych używał wyrażenia „kultura pokoju”. To sformułowanie przypomina nam o jego przekonaniu o życiu bez przemocy, pragnieniu sprawiedliwości w podziale dóbr na świecie, wolności do korzystania z sumienia w taki sposób, który obejmuje zasadność praktyk religijnych i postęp w poszerzaniu świadomości praw człowieka. Istotnie, jego pierwsza podróż do Indii była zatytułowana „Pielgrzymka Pokoju”.

Dwie wizyty pasterskie przyczyniły się do powstania lokalnych kościołów, które głęboko odzwierciedlały aktywną obecność i konsekwentną pracę w poprawie państwowego wizerunku Kościoła i w ustalaniu nowego otoczenia dla istnienia Kościoła misyjnego w Azji bez ranienia religijnych uczuć innych. To pomogło w zwalczeniu niewłaściwego zrozumienia, które zostało utrwalone w umysłach ludzi poprzez religijne partie fundamentalistyczne w relacji do chrześcijan i Stolicy Apostolskiej. Pielgrzymki wywarły trwały wpływ na obecność lokalnego kościoła, a także poruszyły serca przywódców innych religii.

O. Ajay Nelson D'Silva SJ – historyk Kościoła, związany z Papieskim Uniwersytetem Gregoriańskim, specjalista z zakresu historii Kościoła w Indiach. W pracach naukowych porusza kwestie związane z funkcjonowaniem Kościoła w rejonie Karnataka w Indiach.

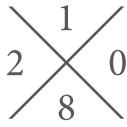
Znaczenie pontyfikatu dla Ameryki Łacińskiej

ks. dr hab. Tomasz Szyszka SVD

Począwszy od pierwszej podróży apostolskiej Jana Pawła II do Meksyku w roku 1979, wiadomo było, że papieskie nauczanie, zwłaszcza dotyczące kwestii społecznych, nie jest przyjmowane obojętnie i spotyka się ze zrozumieniem. Dla wielu stało się ono bodźcem do głębokiej refleksji oraz odpowiedzialnego zaangażowania się w proces transformacji społeczno-kulturowych, w wymiarze lokalnym, regionalnym czy międzynarodowym. Dowiodły tego kolejne pielgrzymki papieskie do poszczególnych krajów Ameryki Łacińskiej, gdzie sytuacja społeczno-polityczna była zazwyczaj trudna i wymagała zdecydowanego zaangażowania i odważnego działania. Dlatego Jana Pawła II oczekiwano i witano jako zwierzchnika Kościoła katolickiego oraz świadka Ewangelii, ale też jako posłańca pokoju i pojednania, czy też jako „głos tych, którzy nie są słyszani”. To ostatnie określenie odnosiło się przede wszystkim do sytuacji ludności pochodzenia tubylczego.

Jedną z nowatorskich inicjatyw ewangelizacyjnych Jana Pawła II podczas podróży apostolskich do Ameryki Łacińskiej były oddzielne spotkania z ludnością pochodzenia autochtonicznego. Ku zaskoczeniu wielu, gromadziły one wielotysięczne tłumy. Zgromadzenie w jednym miejscu tak wielu przedstawicieli zróżnicowanych grup etnicznych z całego kraju było czymś bezprecedensowym. Podczas tych spotkań papież jednoznacznie opowiadał się po stronie zmarginalizowanych Indian, przyjmując niejako rolę ich rzecznika wobec polityków i społeczeństwa w poszczególnych krajach. Papieskie nauczanie dotyczyło między innymi konieczności przestrzegania praw ludzkich i kierowania się nauką społeczną Kościoła. Papież wielokrotnie podkreślał rolę społeczności tubylczych w życiu Kościoła i w społecznościach narodowych oraz znaczenie ich tradycji kulturowych dla dzieła ewangelizacji. Zdecydowana postawa Jana Pawła II stała się istotnym impulsem do wzmocnienia samoświadomości ludności autochtonicznej i nierzadko do polepszenia ich sytuacji społecznej.

Ks. Prof. Tomasz Szyszka – misjolog, profesor UKSW, specjalista od Ameryki Południowej, znawca tematyki pontyfikatu w kontekście Ameryki Łacińskiej.

40-lecie wyboru
Karola Wojtyły
na Papieża

Dziedzictwo Jana Pawła II. 40. rocznica wyboru na papieża

Debata

Godz. 18.00, Centrum Myśli Jana Pawła II, ul. Foksal 11, Warszawa

Udział wezmą:

ks. prof. Robert Skrzypczak, prof. Krzysztof Koehler, dr Paweł Kowal

Prowadzenie:

dr hab. Paweł Skibiński

Wstęp wolny

